

УДК 007:659.1:[655.3.066]

РОЗСТРІЛЯНИЙ ЗА ПРОФЕСІЙНУ ДІЯЛЬНІСТЬ: РЕДАКТОР І ВИДАВЕЦЬ ІВАН ЛИЗАНІВСЬКИЙ У ГРОМАДСЬКО- ПОЛІТИЧНОМУ І ВИДАВНИЧОМУ РУСІ

Надія ПОДОЛЯКАканд. н. із соц. комунік.,
ст. викладачСумський державний
університетвул. Римського-Корсакова, 2
м. Суми, 40007, Україна

e-mail: nadechdasum@gmail.com

ORCID ID 0000-0002-6136-1665

© Подоляка Н., 2018

У статті розглянуто ключові етапи життєвого та творчого шляху видавця, активного учасника подій, які розгортались в Україні на початку ХХ століття, Івана Миколайовича Лизанівського. На жаль, недостатня обізнаність широкої громадськості в його суспільній і професійній діяльності робить малопомітною особистість редактора і видавця.

Джерельною базою дослідження слугують праці, присвячені діяльності Української партії соціалістів-революціонерів, до якої свого часу належав видавець; архівні документи та спогади.

Показано умови, які сприяли формуванню світогляду І. Лизанівського. Розкрито роль цієї непересічної особистості в процесі діяльності Центральної Ради, уряду УНР та Директорії. Акцентовано на його співпраці з класиком української літератури І. Франком. Особливу увагу приділено діяльності І. Лизанівського як редактора і члена Правління Харківського кооперативного видавництва «Рух». Виділено й описано характерні особливості редакторського опрацювання творів української літератури, їх рецензування.

Використано історичний, історико-біографічний, аналітико-синтетичний методи.

Наукова новизна полягає у тому, що повернення правди про забуті імена є питанням досить актуальним. А тому прізвища Івана та Варвари Лизанівських варті того, щоб повернути їх до науково-документальної серії книг «Реабілітовані історією» та офіційно оприлюднити цей факт реабілітації. Діяльність очолюваного І. Лизанівським харківського кооперативного видавництва «Рух» свого часу сприяла духовному зростанню українського народу, підтримці розвитку мови і культури, поглибленню політики українізації. Отже, розглянуте у дослідженні питання суттєво розширює погляд на видавничу справу на етапі становлення радянської влади.

Ключові слова: Іван Миколайович Лизанівський, видавнича справа ХХ ст., Харківське кооперативне видавництво «Рух», Українська партія соціалістів-революціонерів, Іван Франко, «Літературно-науковий вісник».

SHOT FOR PROFESSIONAL ACTIVITY: EDITOR AND PUBLISHER IVAN LYZANIVSKYI IN PUBLIC-POLITICAL AND PUBLISHING MOVEMENT

Nadiia Podoliaka

Candidate of Science in Social Communications
Sumy State University
2 Rymyski-Korsakov Str., Sumy, 40007, Ukraine
e-mail: nadechdasum@gmail.com
ORCID ID 0000-0002-6136-1665

The article considers the key stages of the life and creative path of the publisher, an active participant in events that took place in Ukraine at the beginning of the XX century, Ivan Mykolaiovych Lyzanivskiy. Unfortunately, the insufficient awareness of the general public with his social and professional activities makes the editor's and publisher's personality obscure. The source base of the research is the works devoted to the activities of the Ukrainian Party of Socialist-Revolutionaries, which at one time the publisher joined, archival documents and memoirs.

The conditions that contributed to the formation of his outlook are shown. The role of this outstanding personality in the activities of the Central Council, the Government of the UNR and the Directory is revealed. His cooperation with the classic of Ukrainian literature I. Franko is focused on. Particular attention is paid to the work of I. Lyzanivskiy as editor and member of the Board of the Kharkov cooperative publishing house «Rukh». The characteristic features of editing works of Ukrainian literature, their reviewing are highlighted and described.

Historical, historical-biographical, analytical-synthetic methods are used.

The scientific novelty lies in the fact that the renewing the truth about forgotten names is a topical issue. That's why the names of Ivan and Barbara Lyzanivski are worth being returned to the scientific and documentary series of books «Rehabilitated by history» and being officially publicized. The activity of the Kharkiv co-operative publishing house «Rukh», headed by I. Lyzanivskiy, contributed to the spiritual growth of the Ukrainian people, to the support of language and culture development and the extension of the policy of Ukrainization. Consequently, the issue, examined in the study, significantly expands the view on the publishing business at the stage of the Soviet power formation.

Key words: *Ivan Mykolaiovych Lyzanivskiy, publishing business of the XX century, Kharkiv co-operative publishing house «Rukh», Ukrainian party of Socialist-Revolutionaries, Ivan Franko, «Literary and scientific herald».*

Постановка проблеми.

В українському видавничому просторі чимало талановитих майстрів своєї справи. Результати діяльності багатьох із них дійшли до наших часів і стали прикладом досконалої роботи у сфері редакторської діяльності. Але деякі постаті в історії закрила завіса часу, їхній неоціненний досвід залишився поза увагою дослідників. Одним із таких прикладів є шлях активного учасника подій, які розгортались в Україні на початку ХХ століття, Івана Миколайовича Лизанівського.

Це непересічна і, безумовно, знакова постать в історії видавничої справи та книгодрукування. На жаль, недостатня обізнаність широкої громадськості з суспільною і професійною діяльністю І. Лизанівського робить малопомітною особистість редактора і видавця. Тому вивчення громадської, редакторської і видавничої діяльності І. Лизанівського в контексті розвитку національного руху в Україні, його впливу на тогочасне суспільно-політичне життя новоствореної радянської республіки, дослідження умов, які забезпечили систематичний випуск прекрасних конкурентоздатних видань видається нам повчальним і корисним.

Мета дослідження – комплексне висвітлення редакторської і видавничої діяльності І. Лизанівського як важливої частини політичного і громадського руху, ролі талановитого редактора в культурному і політичному процесах в Україні першої половини ХХ століття.

Об'єктом дослідження є постать громадсько-політичного діяча, редактора, видавця, рецензента Івана Лизанівського.

Предмет дослідження – редакторська та видавнича діяльність Івана Лизанівського, особливості його громадської роботи у напрямку підтримки серед українців національної ідеї.

Сьогодні ми живемо в час, який іменують «поворотом до пам'яті», час буму наукового і політичного інтересу до втраченої національної ідентичності. У сучасному цивілізованому соціумі існує чітке усвідомлення того незримого, але завжди відчутного зв'язку, який існує між минулим, сучасним і майбутнім. У цьому контексті повернення правди про забуті імена є проблемою досить актуальною. Це свідчить про новизну дослідження.

Методи дослідження. Теоретико-методологічною основою дослідження є наукові принципи історизму, об'єктивності, комплексності й достовірності. Для виконання завдань, зумовлених метою роботи, було використано методи емпіричного та теоретичного дослідження. Аналітико-синтетичний метод застосовано для систематичного цілеспрямованого вивчення об'єкта, яке дало можливість отримати первинну інформацію у вигляді сукупності емпіричних тверджень про особливості редакторської та видавничої діяльності Івана Лизанівського.

Як загальнонауковий метод використовувався системний підхід, який дозволив комплексно висвітлити редакторську і видавничу діяльність, участь у громадському і політичному русі, становлення особистості і формування світогляду Івана Миколайовича Лизанівського.

Також застосовувався описовий, історичний, історико-теоретичний, біографічний методи.

Результати й обговорення

Політична верхівка в СРСР робила все, щоб знищити українську інтелектуальну еліту. У концтаборах, на каторжних роботах знищено незліченну кількість людей, національну еліту, тих, хто любив Україну, її землю, самотність, навіть перебуваючи далеко за її межами. І одним із таких імен є ім'я українського публіциста, громадського і політичного діяча, керівника Харківського кооперативного видавництва «Рух» Івана Миколайовича Лизанівського.

На просторі законів пам'яті історія з'єднується з політикою та ідеологією. Як зазначає історик Лариса Нагорна, «реконструюючи минуле, кожне нове покоління діє за принципом «образного моделювання», відшукуючи в минулому те, що співзвучне його настроям і очікуванням» (Нагорна Л. П., 2012). Прізвище І. Лизанівського досі не увічнено.

Джерельною базою дослідження слугують праці, присвячені діяльності Української партії соціалістів-революціонерів, до якої свого часу належав видавець; архівні документи та спогади. Важливим орієнтиром для вивчення життєвого шляху І. Лизанівського є публікації, безпосередньо присвячені діяльності Української партії соціалістів-революціонерів. Цьому питанню присвячено низку ґрунтовних праць, зокрема авторства Т. Осташко, що стосуються радянської репресивної політики щодо діячів українського національно-визвольного руху 1920–1922 рр. (Осташко Т., 2011, с. 357–382) та Т. Бевз «Партія соціальних перспектив і національних інтересів (Політична історія УПСР)» (Бевз Т. А., 2008).

У науковому дослідженні використовувались архівні документи, зокрема матеріали Центрального архіву-музею літератури і мистецтва України (далі ЦДАМЛМ України, Ф. 577, 1330), Центрального державного архіву вищих органів влади та управління (далі ЦДАВОВУ, Ф. 296).

Лизанівський Іван Миколайович народився 28 травня 1892 р. в с. Заріччя на Львівщині в селянській родині. Навчався у Золочівській гімназії, після закінчення якої вступив до Львівського університету. Ще в гімназійні роки розпочав активну громадську діяльність, був учасником таємного гуртка учнівської молоді, що студіювала заборонені в тогочасній Галичині твори польських та українських письменників, зокрема низку творів Івана Франка.

У 1910–1912 рр., під час навчання в університеті, Іван Лизанівський був секретарем у Івана Франка. І це надзвичайно цікава сторінка в його біографії, що вже зараз стає надбанням нашої української історії.

«Мої уривки з споминів торкаються важкого, дуже важкого періоду в житті Франка. Коли я їх пишу, мене огортає і великий біль, і велика любов. Такі люди рідко родяться. Так багато страждань могли винести тільки великі інтелекти. І хоч яка гірка була б історія їх життя, але з любов'ю треба зібрати всі і найдрібніші факти їхнього життя, праці, страждань. Бо ми йдемо в дальшу роботу з печаттю їхнього духа», — писав Іван Лизанівський у своїх спогадах про Великого Каменяра, який пробудив національну свідомість українців (Лизанівський І., 2011).

У 1926 р. в журналі «Всесвіт» (№ 10, с. 6–7) вперше було опубліковано особисті спогади Івана Миколайовича «Франко в роках 1911–12», а відтак були передруковані в журналі «Україна» (1926, кн. 6, с. 175–179). Потім увійшли у видання 1972 р. «Іван Франко у спогадах сучасників», яке вийшло у видавництві «Каменяра» у Львові, упорядником яких був О. Дей. Ці мемуари зіткнуто з безпосередніх вражень про Франка на основі зустрічей з письменником у Львові. Молодий Лизанівський тоді був студентом Львівського університету, попав у вир громадсько-політичного життя й скоро посів у ньому визначне місце. Спогади про Франка — цінне джерело для створення фундаментальної, об'єктивної наукової біографії письменника.

У 1913 р. Іван Лизанівський переїхав до Києва. В Києві на той час існувала вже чимала українська громада, яка об'єднувала як представників старшого покоління (родини М. Лисенка, М. Старицького, О. Пчілки та інших), так і молодого — студентів університету, політехнічного, комерційного Інститутів, учнів старших класів шкіл.

Розпочалась світова війна, яка круто повернула життя і долі всіх. Івана Лизанівського, як підданого ворожій Росії Австро-Угорщини (Галичина тоді входила до її складу), було заарештовано й вислано до Нариму в Західному Сибіру.

У 1916 р. І. Лизанівський був секретарем редакції «Літературно-наукового вісника». Часопис заснований у 1898 р. у Львові. Видавався щомісячно за зразком європейських ревію. З 1895 до 1905 р. видання Наукового товариства Шевченка. У 1906–1913 рр. виходив у двох редакціях — київській і львівській (тоді редактором був М. Грушевський). У журналі висвітлювався й аналізувався перебіг революційних та військово-політичних подій, зокрема відстежувався і коментувався розпад Російської імперії та Австро-Угорщини, обговорювалися питання будівництва української державності, міжнародне становище країни, політичні та соціально-економічні перетворення.

Працюючи секретарем «Літературно-наукового вісника», І. Лизанівський, як рецензент, опублікував низку критичних заміток на твори. Зокрема, «Г. С. Сковорода» (А. Товкачевський, 1913 р., Т. 64, с. 369–371), «Вічна пісня» (В. Товстонос, 1912 р., Т. 61, с. 584–585),

«Стогін життя» (Г. Левченко, 1913 р., Т. 62, с. 381–382), «Лицарь-сам» (Г. Чупринка, 1914 р., Т. 65, с. 599–602), «У сьайві мрій» (М. Вороний, 1913 р., т. 62, с. 569–570), «Ряст» (збірка поезій О. Кобець, 1913 р., т. 64, с. 381–383), «Діти землі» (Т. Осадчий, 1914, т. 66, с. 201–203), «Акорди» (О. Неприцький-Грановський, 1914, т. 65, с. 379–380) та інші (Ясінський Б., 2000).

Улітку 1917 р. він повернувся із заслання до Києва, вступив до Української партії соціалістів-революціонерів і того ж року став членом Центральної Ради як делегат від УПСР.

12 листопада 1917 р., після жовтневого перевороту в Петрограді, було опубліковано відозву гуртка старшин Західних земель у Києві на чолі з Іваном Лизанівським із закликком сформувати окремі військові частини з колишніх полонених українців — вояків австрійської армії.

За гетьманату УПСР, членом якої був Іван Лизанівський, перейшла на нелегальне становище. У 1918 р., після розколу УПСР на праве і ліве крило, Іван Лизанівський приєднався до так званої «центральної течії» УПСР, що згодом брала участь у поваленні гетьманату в грудні того ж року.

28 січня 1919 р. Івана Лизанівського було обрано до ЦК УПСР. За Директорії, а саме у березні 1919 р., Іван Лизанівський був членом-Комітету Охорони Республіки (за іншими даними — у травні 1919 р.). У 1919 р. разом з іншими представниками «центральної течії» УПСР входив до складу уряду [Б.] Мартоса. Перебував на посаді керуючого міністерством преси і пропаганди (з квітня 1919 р.) (Лизанівський Іван Миколайович, 2009).

Один із організаторів січових стрільців М. Курах у своїх спогадах про І. Лизанівського наводить деякі факти про наміри українських есерів (центральної течії) щодо радянської влади. Йдеться про партійну конференцію УПСР, яка відбулась в перших днях лютого 1920 р. у Києві. Як пише М. Курах, на ній були присутні есери, «уцілілі від різних погромів та розколів, які не приєднались до боротьбистів та не пішли на принади більшовиків» (Курах М., 1962). Головною темою зібрання, яке скликав і проводив І. Лизанівський, було питання ставлення до радянської влади. За словами М. Кураха, і українські есери, і присутні на зібранні боротьбисти та представники галицьких радикалів «висловлювались за радянську форму правління, (це була політична мімікрія), але вона на Україні мусить мати український зміст» (Курах М., 1962).

Серед таких обставин, як зазначає М. Курах, І. Лизанівський «почав монтувати свою групу», дотримуючись «тої думки, що не можна легковажити корисного моменту, поки большевики не закріпились на Україні. Треба створити можливості для напливу свідомого українського елементу у всі ділянки советської «адміністрації на Україні

та усунути весь русотипський елемент, що ставиться вороже до будь-якої України» (Курах М., 1962).

У серпні 1920 р. був заарештований В. Голубович (в Кам'янець-Подільському), а незабаром у Києві І. Лизанівський, Петренко, І. Часник та інші, тобто та частина керівництва УПСР, яка залишилась в Україні. Їм була інкримінована контрреволюційна діяльність, участь в Центральній Раді, уряді УНР та Директорії.

Після судового процесу 1921 р. Іван Лизанівський, ймовірно, відійшов від політичної діяльності (чи був змушений це зробити), але набув значного авторитету як літературознавець.

Після амністії (на початку жовтня 1921 р.) працював у Державному видавництві України, а від 1 червня 1922 р. й аж до свого арешту в ніч із 1 на 2 березня 1931 р. — в українському кооперативному видавництві «Рух» (м. Харків). Був редактором повного видання творів І. Франка, робота над яким починалася з 1924 р. і продовжувалась аж до моменту ліквідації видавництва. За цей час світ побачили оповідання у шести томах (останній том вмістив у собі одинадцять оповідань, що не ввійшли до жодної зі збірок І. Франка, але були надруковані у різних журналах); один том Бориславських оповідань; вісім видань, що вміщували в собі вісім повістей (одна із таких повістей, під назвою «Основи суспільства. Уваги» була спочатку надрукована у львівському журналі «Життя і слово», після чого видавалася за кордоном, а в 20-х роках ХХ ст. з'явилася в книгарнях «Руху»); збірка оповідань та поезій під назвою «Із літературної спадщини»; збірка драматичних творів; п'ять збірок поезій (остання з яких є найбільшою і вміщує в собі твори історичної тематики); дві збірки дитячих творів; збірка творів «Переклади з чужих літератур». Треба також звернути увагу на серію видань з 30 книг «Франківська бібліотека». Такі видання були розраховані на широке коло читачів і висвітлювали соціальні та історичні теми різного характеру.

Усі вище вказані твори редагувалися І. Лизанівським та С. Пилипенком. Над художнім оформленням обкладинок працював С. Боровий. Отже, жодне видавництво у 20–30-ті рр. ХХ ст. не мало право на таку кількість виданих творів письменника-класика.

І. Лизанівський брав участь у виданні «Творів» О. Кобилянської (т. 1–9, 1927–1929; написав до т. 4 розвідку «О. Кобилянська в українській критиці»), брав участь у виданні оповідань та новел В. Стефаніка (зб. «Кленові листки», 1924; «Твори», 1927, 1929), передмови до оповідання І. Франка «Моя стріча з Олексою» (1925) та інших.

Він також першим почав публікувати листи В. Стефаніка, є автором статей «Стефанік про себе» («Плужанин», 1927, № 3), «Два роки з Іваном Франком» («Всесвіт», 1926, № 10), «О. Кобилянська» («Плужанин», 1927, № 9-10).

Іван Лизанівський займався не тільки редакторським опрацюванням, він також готував короткі літературні довідки, щоб читач зміг зрозуміти особливості твору.

Найбільш складним завданням було сформулювати примітки та коментарі до творів. Така робота потребувала часу і знань, системного аналізу фактичного матеріалу. Точність дат, термінів, власних назв була безнастанною турботою І. Лизанівського. В опрацюванні видань Івана Франка допомагав особистий життєвий досвід і співпраця із класиком літератури у часи молодості.

Саме редакторський досвід та неоціненний і величезний багаж знань майстра-видавця дали можливість відкрити літературному простору твори деяких молодих і талановитих авторів. Зокрема, сина Івана Франка — Тараса Франка. Адже рецензентом деяких гумористично-сатиричних збірок був саме Іван Лизанівський. Такими збірками були: «На крилах гумору», «Старе вино в новім місі» та «З чужої левади». Це були зібрання оригінальних поезій та переспівів з грецької і римської поезії — продовження «неокласичного» струменя у творчості Франка-молодшого та українському письменстві загалом, де щира повага до авторитету класичної традиції поєднувалася з дотепним, незлобивим гумором та легкою іронією. Вийшли друком у 1913 р.

Відштовхуючись від батьківського досвіду, Тарас Франко шукав власного літературного шляху. Жанр творів, що входили до збірок «На крилах гумору», «Старе вино в новім місі» та «З чужої левади», у підзаголовку визначено як «веселі вірші». І справді, ці збірки містили легкі, гумористичні та життєствердні поезії, сповнені щирого сміху. Від них віяло юнацьким оптимізмом та молодечею наївністю, щирістю і відкритістю до світу. Щоправда, в ідейно-художньому та версифікаційному плані вірші літератора-початківця були не завжди вправними. «Мимо досить зручних часом сюжетів, вийшло нездарно, наївно, без краплини гумору і сміху», — аж занадто гостро оцінював їх критик Іван Лизанівський у рецензії на збірку Т. Франка «На крилах гумору» (ЛНВ, 1913 р., т. 63) (<https://frankolive.wordpress.com/2017/03/10/taras-ale-ne-shevchenko-franko-ale-ne-ivan/>).

Невідомо, як оцінив Іван Франко ранні проби пера свого сина. Можливо, як і І. Лизанівський, який вважав їх «гумористичною саламахою». Класичний філолог за фахом і покликанням, Тарас Франко був безмежно закоханий в античність. І це своє замилювання літературою і культурою стародавнього світу проніс крізь усе життя. Тому незважаючи на негативну рецензію І. Лизанівського, він продовжив працювати. Але влучні слова такого знавця своєї справи, як Іван Лизанівський, не залишили байдужим молодого Тараса Франка й спонукали до більш детальної і грамотної роботи й серйозного ставлення до справи, яку робиш.

Рецензування і аналіз поточної літератури — відповідальна справа. Багато книг роками чекають хоч на якийсь відгук. Конструктивна, а часом і сувора критика І. Лизанівського говорить про те, що він розмовляв із письменниками і читачами принципово, цікаво, а якщо треба — й по-дружньому відверто. Його думка як рецензента завжди була надзвичайно авторитетною. Значна частина творів, рекомендована І. Лизанівським до прочитання, завойовувала визнання і любов читачів, а їхні автори ставали майстрами українського художнього слова.

Таким чином робота І. Лизанівського як редактора і члена Правління Харківського кооперативного видавництва «Рух» полягала у діалозі з авторами, формуванні видавничого портфеля, роботі над структурою видань, опрацюванні композиції, мови і стилю, літературному редагуванні творів української та світової класики. Гарним досвідом для цього слугувало попереднє секретарювання у Івана Франка, твори якого і було видано майже повністю.

У «Справі УНЦ» вироком колегії ДПУ УРСР від 7 лютого 1932 р. Івана Миколайовича Лизанівського було засуджено до 6 років концтаборів.

У 1937 р. І. Лизанівський був розстріляний (за іншими даними дата смерті — 1934 рік).

Зі спогадів племінника М. Тимошенка дізнаємося й про долю родини Івана Лизанівського. «Навесні 1939 року трійка НКВД засудила т. Варю до трьох років таборів (мене в той час в Харкові не було, поїхав на навчання в Московський інститут інженерів зв'язку) й етапом вивезли в так званий 1 ДальЛАГ на приполярному Уралі в межах Свердловської області.

Навесні 1941 року термін ув'язнення був закінчений й т. Варя отримала «вольную». Худа й виснажена повернулася вона звідти, але без права проживання в Харкові» (ЦДАМЛМ України. Ф. 1330. Опис 1). Оселилась в Охтирці (Сумська область), де її прийняла родина Федорових: Григорій Васильович та Марія Сергіївна. Син Володимир до літа 1941 р. встиг закінчити три курси факультету енергетики Харківського електротехнічного Інституту (ХЕТІ).

Варвара Лизанівська померла у травні 1943 р. Про сина Володимира відомо, що він деякий час працював електриком на Баварському хлібозаводі. Потім звертався до Червоно-Баварського райвійськкомату, але йому відмовили в мобілізації на підставі, що він, мовляв, має батьків «ворогів народу». В Охтирці мав неофіційно зареєстровану дружину Тетяну, яка й народила йому дочку. У 1943 р. покинув Охтирку, перебрався до тітки в Дрогобич.

Після закінчення війни Володимир опинився в англійській зоні окупації й потрапив до табору переміщених осіб (Д). У цей час познайомився зі своєю майбутньою офіційною дружиною Ярославою. У кінці 40-х чи на початку 50-х років Володимир переїздить до Канади

і осідає в Торонто. У 70-х рр. із дружиною виїхав з Торонто й оселився на крайньому заході Канади — на острові Ванкувер на Тихому океані.

Висновки

Видавнича діяльність Івана Лизанівського — принципово важлива сторінка культурно-історичного розвитку України на зламі епох. Високий професіоналізм редактора мав витоки ще за студентських років. Унікальний досвід співпраці з класиком української літератури І. Франком став вирішальним у формуванні світогляду.

Випуск виключно українськомовних книг, без кон'юнктури та марксистсько-ленінської ідеологічно-політичної складової, у 20–30 рр. ХХ ст. позитивно впливав на тогочасне суспільство, формуючи громадську думку, пробуджуючи національну свідомість. Чимала заслуга в цьому І. Лизанівського.

Редакторська та видавнича діяльність члена Правління Харківського кооперативного видавництва «Рух» має такі аспекти: діалог з авторами, формування видавничого портфеля, робота над структурою видань, опрацювання композиції, мови і стилю, літературне редагування творів української та світової класики, рецензування.

Активна і визначена політична позиція І. Лизанівського щодо можливості створити умови для напливу свідомого українського елементу у всі ділянки радянської адміністрації в Україні та усунути весь русотипський елемент, що ставиться вороже до будь-якої України, стали причиною його переслідувань та врешті-решт розстрілу. І. Лизанівський гідно відстоював національні пріоритети українського народу, тому його ім'я варто повернути в підручники та навчальні посібники з історії видавничої справи, сучасні енциклопедії та довідники з історії України, а особливо до серії книг «Реабілітовані історією».

ЛІТЕРАТУРА

- Бевз, Т. А. (2008). *Партія соціальних перспектив і національних інтересів (Політична історія УПСР)*: монографія. Київ: Ін-т політ. і етнонац. досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України.
- Курах, М. (1962). Іван Лизанівський: фрагмент споминів. *Вільна Україна*, № 34, С. 55.
- Лизанівський, І. (2011). Франко в роках 1911–1912. *Спогади про Івана Франка*. (Упоряд., вступ. сл., прим. М. І. Гнатюка) (С. 233–237). 2-ге вид., доп., перероб. Львів: Каменяр.
- Нагорна, Л. П. (2012). *Історична пам'ять: теорії, дискурси, рефлексії*. Київ: Ін-т політ. і етнонац. досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України.
- Осташко, Т. С. (2009). Лизанівський Іван Миколайович. *Енциклопедія історії України*. Т. 6. *Ла-Мі* (редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін.) (С. 140). Київ: Наукова думка, Взято з http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?Z21ID=&I21DBN=EIU&P21DBN=EIU&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=eiu_all&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=TRN=&S21COLORTERMS=0&S21STR=Lizanivsky_I_M.
- Осташко, Т. С. (2011). Радянська репресивна політика щодо діячів українського національно-визвольного руху 1920–1922 роках. *Студії з історії української*

революції 1917–1921 років : зб. наук. пр. на пошану д-ра іст. наук, проф. Р. Я. Пирога з нагоди 70-річчя з дня народження та 40-річчя наук.-пед. діяльн. (с. 357–382). Київ : Ін-т історії України НАН України.

Спогади Тимошенка М. Д. про Лизанівського І. М. *Центральний державний архів-музей літератури і мистецтва України. Фонд 1330. Опис 1.*

Тихолоз, Н. Тарас, але не Шевченко. Франко, але не Іван. *Франко: Наживо. Franko: Live.* Взято з <https://frankolive.wordpress.com/2017/03/10/тарас-але-не-шевченко-франко-але-не-іван>.

Ясінський, Б. (2000). *Літературно-науковий вістник. Показчик змісту. Том 1–109 (1898–1932).* Київ : Смолоскип.

REFERENCES

- Bezv, T. A. (2008). *Partiia sotsialnykh perspektyv i natsionalnykh interesiv (Politychna istoriia UPSR)* [Party of Social Prospects and National Interests (Political History of the Ukrainian Soviet Socialist Republic)]. Kyiv: Instytutit politychnykh i etnonatsionalnykh doslidzhen im. I. F. Kurasa NAN Ukrainy [in Ukrainian].
- Kurakh, M. (1962). Ivan Lyzaniivskyyi: frahment spomyniv [Ivan Lizaniivskyyi: a fragment of memories]. *Vilna Ukraina* [Free Ukraine], № 34. P. 55 [in Ukrainian].
- Lyzaniivskyyi, I. (2011). Franko v rokakh 1911–1912 [Franco in the years 1911–1912]. In *Spohady pro Ivana Franka* [Memoirs of Ivan Franko] (PP. 233–237). Lviv: Kameniar [in Ukrainian].
- Nagorna, L. P. (2012). *Istorychna pamiat: teorii, dyskursy, refleksii* [Historical memory: theory, discourse, reflection]. Kyiv: Instytut politychnykh i etnonatsionalnykh doslidzhen im. I. F. Kurasa NAN Ukrainy [in Ukrainian].
- Ostashko, T. S. (2009). Lyzaniivskyyi Ivan Mykolaiovych. In *Entsyklopediia istorii Ukrainy. T. 6. La-Mi* [Encyclopedia of the History of Ukraine (Vol. 6. La-Mi)] (P. 140). (V. A. Smolii et al. (Eds.)). Kyiv: Naukova Dumka, [in Ukrainian].
- Ostashko, T. S. (2011). Radianska represyivna polityka shchodo diiachiv ukrainskoho natsionalno-vyzvolnoho rukhu 1920–1922 rokakh [Soviet repressive policy towards the figures of the Ukrainian national liberation movement in 1920–1922]. In *Studii z istorii ukrainskoi revoliutsii 1917–1921 rokiv: zb. nauk. pr. na poshanu d-ra ist. nauk, prof. R. Ya. Pyroha z nahody 70-richchia z dnia narodzhennia ta 40-richchia nauk.-ped. diialn.* [Studios on the history of the Ukrainian revolution of 1917–1921]: a collection of scientific publications in honor of Doctor of History, Professor R. Ya Pyrig on his 70 birthday anniversary and 40 years of scientific and pedagogic activities] (V. Verstyuk, Ed.). Kyiv: Instytut politychnykh i etnonatsionalnykh doslidzhen im. I. F. Kurasa NAN Ukrainy [in Ukrainian].
- Spohady Tymoshenka M. D. pro Lyzaniivskoho I. M. [Remembrances of Tymoshenko M. D. about Lyzaniivskyyi I. M.] *Central State Archive-Museum of Literature and Art of Ukraine. Fond 1330. Oyps 1* [in Ukrainian].
- Tykholog, N. Taras, ale ne Shevchenko. Franko, ale ne Ivan. [Taras, but not Shevchenko. Franco, but not Ivan]. Retrieved from *Franko: Nazhyvo. Franko:Live.* <https://frankolive.wordpress.com/2017/03/10/> [in Ukrainian].
- Yasinsky, B. (2000). *Literaturno-naukovyi vistnyk. Pokazhchyk zmistu* [Literary and scientific journal. Index of content] (Volume 1–109. 1898–1932). Kyiv: Smoloskyp [in Ukrainian].